

Analýza finančnej stability vyšších územných celkov (VÚC) v SR

Aktualizácia analýzy na základe údajov o hospodárení za rok 2017

Bratislava 5.9.2018

Projekt podporili:

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Táto analýza je súčasťou projektu¹, ktorý je podporený z Európskeho sociálneho fondu cez operačný program Efektívna verejná správa.

Hodnotenie finančného zdravia samospráv a prevádzku portálu finančne podporuje aj spoločnosť PosAm, spol. s r. o..

---

¹ Viac informácií: <http://www.ineko.sk/projekty/zvysovane-obcianskej-informovanosti-a-participacie-pri-strazeni-financneho-zdravia-samosprav-ako-aj-kvality-a-efektivnosti-v-skolstve-zdravotnictve-a-doprave>.

1. Zhrnutie

Vyššie územné celky (VÚC) v roku 2017 nenadviazali na prevažujúci trend z pokrízových rokov, keď sa im od roku 2012 darilo medziročne znižovať svoju zadlženosť. Za uplynulý rok totiž úroveň dlhu stagnovala – zmenila sa iba nepatrne z 28,65 % na 28,62 % – a naďalej platí, že žiadny spomedzi ôsmich VÚC na Slovensku neprekročil zákonnú hranicu pre celkový dlh na úrovni 60 %.

Najvyšší dlh mali ku koncu roka 2017 v trnavskom kraji (necelých 44 %), čo v ich prípade znamená zhoršenie oproti roku predtým (35,4 %). Hovorca župy Daniel Mitas vo vyjadrení pre Hospodárske noviny uviedol, že k nárastu dlhu došlo „z dôvodu čerpania úverov od Rozvojovej banky Rady Európy, ktoré si zobralo ešte bývalé vedenie Trnavskej župy. Ide o investičné úvery, ktoré boli použité predovšetkým na rekonštrukciu škôl, sociálnych a kultúrnych zariadení, rovnako ako na rekonštrukciu ciest“².

Pohľad na účtovníctvo Trnavského VÚC potvrdzuje, že v roku 2017 významne narástli kapitálové výdavky, a to najmä na správu a údržbu ciest. Zatiaľ čo v roku 2016 na tento účel vynaložili 3,4 milióna eur, minulý rok to bolo vyše 17 miliónov. Možno teda konštatovať, že práve stavba a údržba ciest bola hlavným dôvodom zvýšenia dlhu, ktorý medziročne narástol v nominálnom vyjadrení o vyše 11 miliónov eur (z 44 na 55 miliónov eur).

Jediným zákonným kritériom, s ktorým mali VÚC problémy, boli záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti. Vzhľadom na relatívnu prísnosť nulovej tolerancie tohto kritéria mali k 31.12.2017 problémy s jeho splnením až štyri z ôsmich VÚC – dva z týchto štyroch VÚC však zaznamenali hodnoty na úrovni medzi 0 % a 0,05 % zo skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, čo možno označiť za relatívne nízky podiel, ktorý môže nastať napríklad v dôsledku toho, že VÚC je síce dostatočne solventná, no odmieta uznať oprávnenosť niektorého záväzku. Vyššie hodnoty zaznamenali iba Banskobystrický (0,24 %) a Košický VÚC (1,71 %).

---

² Zdroj: <https://slovensko.hnonline.sk/1804199-sto-obciam-hrozi-polmilionova-pokuta-kvoli-vysokym-dlhom>

Hospodárenie samospráv hodnotíme nielen z pohľadu jednotlivých ukazovateľov, ale aj pomocou súhrnného hodnotenia, ktorého cieľom je prostredníctvom jedného čísla komplexne ohodnotiť finančné zdravie samospráv (práve toto hodnotenie sme sa rozhodli vylepšiť a preto sme 6.10.2017 pristúpili k úpravám³ v metodike výpočtu skóre finančného zdravia).

Vedúcu pozíciu v hodnotení finančného zdravia obhájil Nitriansky VÚC, ktorý zatiaľ ako jediný hodnotíme ako samosprávu s výborným finančným zdravím. Naopak, najhoršie finančné zdravie má podľa nášho hodnotenia Košický VÚC.

Zaujímavosťou je, že hoci sa priemerné finančné zdravie za všetky VÚC medziročne zlepšilo (z 4,39 na 4,47 bodu), jednalo sa o najpomalší nárast za dlhé obdobie. Od roku 2011 sa totiž finančné zdravie zlepšilo medziročne vždy rýchlejším tempom ako za uplynulý rok (ak spriemerujeme všetky VÚC).

2. Monitorovanie hospodárenia VÚC v SR (úvod)

V tejto analýze, ktorá je súčasťou projektu zameraného na monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR, predstavujeme hospodárenie ôsmich VÚC v SR. Ide o aktualizáciu predchádzajúcich analýz s využitím aktuálnych údajov za rok 2017.

Analýza zameraná na VÚC nadväzuje na analýzu finančnej stability 50 najväčších miest v SR, ktorú sme vydali v auguste 2018 a v ktorej sú uvedené aj ďalšie informácie o celom projekte zameranom na monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR. Čitateľom, ktorí majú záujem o tento projekt, preto odporúčame zoznámiť sa najprv s analýzou hospodárenia 50 najväčších miest⁴.

---

³ Súčasťou hodnotenia boli a aj ostávajú celkový dlh, dlhová služba a záväzky viac ako 60 dní po splatnosti. Pribudli ukazovatele bilancia bežného účtu a záväzky po lehote splatnosti, ktorými sme nahradili základnú bilanciu a okamžitú likviditu.

⁴ Analýza (verzia s údajmi za rok 2017) je dostupná na adrese: http://www.ineko.sk/file_download/1284.

Celý projekt realizuje INEKO od roku 2012. Jednou z jeho hlavných súčastí je prevádzkovanie internetového portálu o hospodárení samospráv⁵, ktorý obsahuje úplnú databázu obcí a VÚC v SR spolu s údajmi o plnení vybraných ukazovateľov ako napr. celková výška dlhu, dlhová služba, bilancia bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti či záväzky viac ako 60 dní po splatnosti.

Návštevník portálu má možnosť zobrazíť si celkovo 15 indikátorov finančnej stability a 17 vstupných finančných ukazovateľov. Tieto údaje sa, podľa ich dostupnosti, nachádzajú na portáli za obdobie rokov 2006 až 2017⁶ a je možné si ich prehľadne zobrazíť v tabuľkovej a grafickej podobe vrátane možnosti porovnávania viacerých obcí či VÚC a zobrazenia časových radov.

Na základe vlastnej metodiky je navyše zostavované z jednotlivých indikátorov aj hodnotenie finančného zdravia obcí a VÚC. Toto hodnotenie pozostáva z piatich parciálnych skóre za rôzne oblasti a ich skombinovaním vzniká výsledná celková známka finančného zdravia, ku ktorej tiež prislúcha slovná interpretácia.

Údaje o hospodárení obcí a VÚC získavame od Ministerstva financií SR (MF SR) na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Nemusí vždy ísť o údaje, ktoré vyžaduje zákon a podľa našich doterajších skúseností sa v niektorých prípadoch môžu líšiť od údajov v účtovníctve obcí či VÚC. Prípadné rozdiely zisťujeme a snažíme sa odstrániť. V prípade záujmu môžu zástupcovia obcí, miest a VÚC doplniť na portál aj vlastný komentár k hospodáreniu.

Podľa našich doterajších skúseností sa v niektorých prípadoch môžu údaje MF SR líšiť od údajov v účtovníctve obcí či VÚC. Prípadné rozdiely zisťujeme a snažíme sa odstrániť. V prípade záujmu môžu zástupcovia obcí, miest a VÚC doplniť na portál aj vlastný komentár k hospodáreniu.

Cieľom projektu je zlepšiť informovanosť občanov o finančnej stabilite obcí, miest a VÚC a prispieť tak k zvýšeniu tlaku občanov na zlepšovanie ich hospodárenia. Snahou INEKO je podpora stability verejných financií ako celku. Databázu údajov plánujeme pravidelne aktualizovať aj v budúcnosti (keď budú dostupné údaje za ďalšie roky).

---

⁵ Portál sa nachádza na adrese: <http://www.hospodarenieobci.sk>

⁶ Údaje za rok 2017 boli doplnené v rámci aktualizácie portálu, ktorá prebehla v auguste 2018.

3. Informácia o hospodárení VÚC na základe vybraných ukazovateľov

Poznámka: Informácie o zákonných kritériách na hospodárenie samospráv a metodické vysvetlivky k výpočtu sledovaných ukazovateľov sa nachádzajú v záverečnej časti analýzy.

3.1. Výsledky – celkový dlh

Ku koncu roka 2017 zaznamenali najvyšší dlh podľa zákonom⁷ definovanej metodiky Trnavský (43,8 %; 99 €/obyv.) a Trenčiansky VÚC (35,6 %; 78 €/obyv.).

V rebríčku VÚC podľa zadlženosti nasleduje Žilinský (34,6 %; 83 €/obyv.), Prešovský (34,4 %; 77 €/obyv.) a Bratislavský VÚC (33,9 %; 71 €/obyv.). Ešte nižší dlh dosiahli Banskobystrický (20,3 %; 49 €/obyv.) či Košický VÚC (18,9 %; 42 €/obyv.). Najlepší stav zaznamenali v Nitrianskom VÚC (13,5 %; 33 €/obyv.).

Priemerná miera zadlženia všetkých ôsmich VÚC v SR bola ku koncu roka 2017 na úrovni 28,62 % (65 €/obyv.), zatiaľ čo ku koncu roka 2016 sme evidovali údaj 28,65 % (63 €/obyv.). Priemerné zadlženie sa teda skoro nezmenilo, no pri jednotlivých VÚC sme zaznamenali výrazné rozdiely.

Dlh dokázali najviac znížiť v Košickom VÚC, a to o 6,6 percentného bodu. Pozitívny vývoj sme zaznamenali aj v Banskobystrickom (-5,4 p.b.), Trenčianskom (-4,1 p.b.) a Nitrianskom VÚC (-2,8 p.b.).

Naopak, dlh rástol v Prešovskom (+2,3 p.b.), Bratislavskom (+4,2 p.b.), Žilinskom (+6,1 p.b.) a najvýraznejšie v Trnavskom VÚC (+8,4 p.b.). V prípade Trnavského VÚC je zrejme dôvodom, že v roku 2017 veľmi významne zvýšili kapitálové výdavky na správu a údržbu ciest. Zatiaľ čo v roku 2016 na tento účel vynaložili 3,4 milióna eur, minulý rok to bolo vyše 17 miliónov. Možno teda predpokladať, že práve stavba a údržba ciest bola hlavným dôvodom zvýšenia dlhu, ktorý medziročne narástol v nominálnom vyjadrení o vyše 11 miliónov eur (z 44 na 55 miliónov).

Napriek tomu, že všetky VÚC ku koncu roka 2017 zákonom stanovené kritérium na celkový dlh plnili, zadlženie Trnavského VÚC možno považovať za relatívne vysoké – prvé sankčné pásmo dlhovej brzdy samospráv totiž začína pri zadlžení na úrovni 50 % (ak je dlh nad touto úrovňou,

---

⁷ Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zákon č. 583/2004 Z. z.).

samospráva musí zdôvodniť výšku dlhu, navrhnúť opatrenia na jeho zníženie a následne túto skutočnosť písomne oznámiť ministerstvu financií).

Podrobné informácie o zadlžení všetkých ôsmich VÚC k 31.12.2016 a 31.12.2017 sa nachádzajú v súhrnnej tabuľke plnenia kritérií na konci 4. časti analýzy (tab. 1).

Pripomínáme, že nie je možné vylúčiť, že niektoré VÚC svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na podriadené organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty či dodávateľské úvery).

3.2. Výsledky – dlhová služba

Tento ukazovateľ informuje o tom, aké vysoké výdavky má samospráva v súvislosti s obsluhou dlhu. Možno konštatovať, že VÚC vo všeobecnosti nemajú problém s plnením kritéria, podľa ktorého by dlhová služba nemala presiahnuť 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

V roku 2017 VÚC nemali žiadne problémy s plnením kritéria, keď všetky kraje dosiahli hodnoty nižšie ako 4 %. Najvyššie hodnoty zaznamenali Banskobystrický (3,84 %), Trnavský (2,85 %) a Košický VÚC (2,65 %). Naopak, najnižšie náklady spojené s obsluhou dlhu mali v Prešovskom VÚC (1,13 %).

Celková dlhová služba za všetky VÚC spolu medziročne klesla z 3,71 % na 2,20 % ročných bežných príjmov.

Informácie o dlhovej službe všetkých VÚC možno nájsť v tab. 1.

3.3. Výsledky – bilancia bežného účtu a základná bilancia

O finančnej kondícii obcí a VÚC dokážu dobre vypovedať aj ďalšie ukazovatele, hoci ich konkrétne plnenie na nejakej úrovni zákon nevyžaduje⁸. Ide najmä o bilanciu bežného účtu.

Bilancia bežného účtu sleduje ako obec (VÚC) dokáže vykrývať svoje bežné výdavky z bežných príjmov (t.j. prevažne z daňových⁹ a nedaňových¹⁰ príjmov). Ak obec (VÚC) vytvorí na svojom bežnom účte prebytok, môže ho ďalej využiť napríklad na zníženie dlhu, investovanie či zveľaďovanie

⁸ Zákon však ukladá samosprávam povinnosť zostavovať vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet.

⁹ Daňové príjmy tvoria podielové dane (daň z príjmu FO) a miestne dane a poplatky.

¹⁰ Medzi nedaňové príjmy patria napríklad príjmy z činnosti a majetku, dotácie, transfery a rôzne poplatky.

majetku, prípadne na tvorbu rezerv. Bilanciu bežného účtu počítame ako (príjmy bežného účtu - výdavky bežného účtu) / (príjmy bežného účtu).

Všetky VÚC dosiahli v roku 2016 kladnú bilanciu bežného účtu. Najlepšie hodnoty zaznamenali Trenčiansky (+17,3 %), Banskobystrický (+15,5 %), Prešovský (+15,0 %) a Trnavský VÚC (+11,7 %). Sumárna (resp. priemerná) bilancia bežných účtov všetkých VÚC predstavovala +11,3 %, čo je druhý najlepší výsledok za uplynulých desať rokov. Lepší výsledok sme zaznamenali len v roku 2016, kedy, pre porovnanie, dosiahla priemerná bilancia bežného účtu +11,7 %.

Informácie o bilanciách bežných účtov VÚC sa nachádzajú v tab. 1.

3.4. Výsledky – záväzky po lehote splatnosti

Najvyšší pomer záväzkov po lehote splatnosti v pomere k bežným príjmom predchádzajúceho roka mali ku koncu roka 2017 spomedzi ôsmich VÚC v Košickom VÚC (1,71 %), a tak možno konštatovať, že všetky VÚC dokázali vyhovieť zákonnému kritériu na úrovni 15 %.

Optimálnu nulovú hodnotu tohto ukazovateľa nedosiahli v žiadnom VÚC. No až šesť VÚC dosiahlo relatívne zanedbateľné hodnoty nižšie ako 0,07 %, a to všetky okrem Banskobystrického (0,24 %) a už skôr spomenutého Košického VÚC.

Priemerná hodnota za všetky VÚC ku koncu roka 2017 predstavovala 0,30 %, čo je zlepšenie oproti hodnote 0,11 % z roku 2016.

3.5. Výsledky – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti

Vzhľadom na relatívnu prísnosť nulovej tolerancie tohto kritéria mali k 31.12.2017 problémy s jeho splnením až štyri z ôsmich VÚC – dva z týchto štyroch VÚC však zaznamenali hodnoty na úrovni medzi 0 % a 0,05 % zo skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, čo možno označiť za relatívne nízky podiel, ktorý môže nastať napríklad v dôsledku toho, že VÚC je síce dostatočne solventná, no odmieta uznať oprávnenosť niektorého záväzku. Vyššie hodnoty zaznamenali iba Banskobystrický (0,24 %) a Košický VÚC (1,71 %).

Ideálne plnia kritérium prevažne západoslovenské kraje – Bratislavský, Nitriansky, Trnavský a tiež Žilinský VÚC (0,00 %). V prípade Prešovského VÚC to bolo 0,03 % a v Trenčianskom VÚC 0,05 %.

Celkovo, za všetky VÚC spolu, stúpla medziročne priemerná výška záväzkov aspoň 60 dní po splatnosti z 0,10 % na 0,28 %.

Informácie o celkovej výške záväzkov VÚC aspoň 60 dní po splatnosti sa nachádzajú v tab. 1.

4. Ohodnotenie finančného zdravia VÚC na základe vlastnej metodiky

4.1. Výsledky – finančné zdravie VÚC (skóre)

INEKO vytvorilo v záujme zlepšenia možnosti hodnotenia finančnej stability obcí a VÚC vlastnú metodiku, na základe ktorej je možné každej obci či VÚC priradiť skóre, ktoré v sebe sumarizuje najdôležitejšie ukazovatele hospodárenia samosprávy a jeho cieľom je čo najlepšie odzrkadľovať finančné zdravie danej obce alebo VÚC. Skóre je možné dosiahnuť v rozmedzí od 0 (najhorší možný výsledok) až po +6 (najlepší výsledok). Celý opis metodiky využitej pri výpočte skóre sa nachádza v poslednej časti analýzy.

Spomedzi všetkých VÚC dosiahol najvyššie celkové ohodnotenie finančného zdravia Nitriansky VÚC. Ako jediný získal vyššie hodnotenie ako +5, presnejšie +5,03, vďaka čomu ho hodnotíme ako samosprávu s výborným finančným zdravím.

Nasledujú Trenčiansky (+4,97), Žilinský (+4,90) a Bratislavský VÚC (+4,71). Aj zvyšné kraje získali skóre vyššie ako +4, a to Trnavský (+4,66), Banskobystrický (+4,63), Prešovský (+4,60) a Košický VÚC (+4,25), ktorý sa umiestnil na poslednom mieste. Týchto sedem krajov možno označiť ako VÚC s dobrým finančným zdravím.

Priemerné skóre finančného zdravia za všetky VÚC predstavovalo +4,47, čo je mierne zlepšenie oproti hodnote +4,39 z predchádzajúceho roka.

Najvýraznejšie zlepšenie finančného zdravia pritom dosiahli v Banskobystrickom VÚC (+0,29). Jediné dva VÚC, ktoré sa medziročne podľa našej metodiky nezlepšili, sú Bratislavský (-0,09) a Trnavský VÚC (stagnácia).

Informáciu o dosiahnutom skóre pre každý VÚC možno nájsť v tab. 1.

Tab. 1: Ukazovatele finančnej stability VÚC a výsledné skóre finančného zdravia^{11,12}

#	VÚC	Obyv. [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv. 2017	Dlhová služba		Záv.>6od 2017	BBÚ ¹³ 2017	Skóre FZ ¹⁴ [0;+6]
			2016	2017		2017	Ø '13-'17 ¹⁵			
1	Nitriansky	685	16,29%	13,45%	33 €	1,62%	2,35%	0,00%	+6,11%	+5,03
2	Trenčiansky	591	39,69%	35,55%	78 €	2,27%	3,47%	0,05%	+17,29%	+4,97
3	Žilinský	690	28,47%	34,59%	83 €	1,42%	3,00%	0,00%	+11,33%	+4,90
4	Bratislavský	625	29,67%	33,89%	71 €	2,15%	2,86%	0,00%	+5,99%	+4,71
5	Trnavský	558	35,40%	43,81%	99 €	2,85%	4,25%	0,00%	+11,72%	+4,66
6	Banskobystrický	656	25,72%	20,34%	49 €	3,84%	4,14%	0,24%	+15,54%	+4,63
7	Prešovský	820	32,12%	34,39%	77 €	1,13%	0,89%	0,03%	+15,04%	+4,60
8	Košický	796	25,49%	18,89%	42 €	2,65%	5,93%	1,71%	+7,31%	+4,25
VÚC /spolu/		5 421	28,65%	28,62%	65 €	2,20%	3,40%	0,28%	+11,25%	+4,47

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

5. Metodika

5.1. Metodika – zákonné kritériá

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy definuje v § 17 dve podmienky, ktoré obec (VÚC) musí súčasne splniť, aby mala možnosť prijať návratné zdroje financovania na plnenie svojich úloh:

1. celková suma dlhu obce (VÚC) neprekročí 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka¹⁶,
2. suma ročných splátok návratných zdrojov financovania (splátky úrokov a istiny, t.j. dlhová služba obce/VÚC) neprekročí 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Do celkovej sumy dlhu obce (VÚC) sa pritom, podľa definície v zákone, nezapočítavajú napr. úvery od ŠFRB (Štátny fond rozvoja bývania)¹⁷ či

¹¹ INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov.

¹² Hodnoty zvýraznené červenou farbou signalizujú prekročenie zákonného kritéria.

¹³ Bilancia bežného účtu

¹⁴ Výsledné skóre finančného zdravia VÚC. Do jeho výpočtu vstupujú rôzne finančné údaje za roky 2014 až 2017, pričom platí, že čím staršie finančné údaje, tým nižšia váha pri výpočte a naopak. Viac v časti „Metodika“.

¹⁵ Aritmetický priemer za 5 najnovších dostupných rokov (2013 až 2017).

¹⁶ Prvé sankčné pásmo dlhovej brzdy samospráv začína už pri zadlžení na úrovni 50 % – nad touto úrovňou musí samospráva zatiaľ iba zdôvodniť výšku dlhu, navrhnúť prvé opatrenia na jeho zníženie a následne túto skutočnosť písomne oznámiť ministerstvu financií.

¹⁷ Doplnujúca informácia: Obce (VÚC) majú vykazovať úvery od ŠFRB aj samostatne, aj v rámci vyššej kategórie pri kategorizácii pasív. Podľa našich skúseností, časť samospráv vykazuje úvery od ŠFRB v bankových úveroch a výpomociach a časť obcí v dlhodobých záväzkoch; častokrát sa stáva, že samosprávy nevykážu úvery od ŠFRB aj samostatne a vtedy môže dôjsť k nesprávnemu výpočtu

záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov¹⁸. Do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok sa zas nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

V § 19 sú definované ďalšie dve podmienky, ktoré obec/VÚC musí spĺňať; v opačnom prípade má povinnosť oznámiť bezodkladne túto skutočnosť ministerstvu financií a starosta/župan je povinný vypracovať do 15 dní návrh na zavedenie ozdravného režimu, ktorý tvorí návrh ozdravného rozpočtu a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov. Ozdravný režim predchádza nútenej správe. Jedná sa o nasledovné podmienky:

3. celková výška záväzkov obce/VÚC po lehote splatnosti nepresiahne 15 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
4. obec/VÚC nemá neuhradený niektorý uznaný záväzok po 60 dňoch odo dňa jeho splatnosti.

5.2. Metodika – celkový dlh

Údaje o celkovom dlhu obcí (VÚC) sú počnúc rokom 2012 preberané od MF SR, pričom sa jedná o tzv. "zákonné kritérium", teda dlh podľa § 17 ods. 8) Zákona 583/2004 Z.z. (nezapočítavajú sa záväzky z úverov poskytnutých z bývalých štátnych fondov a Štátneho fondu rozvoja bývania, a tiež záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Dlh je uvádzaný v pomere k bežným príjmom za predchádzajúci rok a podľa zákona by nemal presiahnuť úroveň 60 %. Zdôrazňujeme, že všetky potrebné údaje na výpočet dlhu podľa zákona sú k dispozícii až od roku 2012.

Pre výpočet celkového dlhu obcí (VÚC), ktorý by reprezentoval zákonné kritérium, sa nám za roky 2006 až 2011 nepodarilo získať všetky potrebné údaje. Získali sme síce údaje, ktoré umožňujú vyčísliť celkovú veľkosť zadĺženia obce (VÚC), no nezískali sme všetky údaje potrebné pre očistenie tohto dlhu tak, aby ho bolo možné stotožniť so zákonným kritériom (chýbali najmä údaje o záväzkoch z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Celkový dlh obcí (VÚC) za roky 2006 až 2011 teda aproximujeme na základe dostupných údajov ako (bankové úvery a výpomoci + dlhodobé záväzky - úvery od ŠFRB) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

---

výšky dlhu – takéto prípady sa snažíme eliminovať verifikáciou údajov v spolupráci so zástupcami samospráv (starostovia, primátori, župani).

¹⁸ Údaje o záväzkoch prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov sú k dispozícii až od roku 2012.

Upozornenie k rokom 2006 až 2011 (posúdenie zhody zákonných kritérií a získaných údajov): Keďže sa nám počítaný dlh nepodarilo očistiť napr. o záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov, nemožno robiť definitívne závery na základe jeho porovnania so zákonným limitom na úrovni 60 %. Celkový dlh, ktorý sledujeme, teda vypovedá o tom, aké veľké záväzky obce (VÚC) mali, a to s jediným záverom – čím väčšie sú, tým väčšie potenciálne riziko z tohto zadĺženia pre obec (VÚC) vyplýva.

Upozornenie k zmene metodiky medzi rokmi 2011 a 2012: Údaje za roky 2006 až 2011 nie je možné priamo porovnávať s údajmi za roky 2012 až 2017, keďže sa nezanedbateľným spôsobom zmenil spôsob výpočtu dlhu.

Upozornenie k zmene metodiky medzi rokmi 2013 a 2014: V súlade s opatrením MF SR z 22. novembra 2012 č. MF/21513/2012-31 v znení opatrenia z 20. novembra 2013 č. MF/22379/2013-31 sa príjmy realizované z nerozpočtovaných prostriedkov začali zahrňovať do skutočného plnenia bežného rozpočtu samospráv pre účel výpočtu celkovej sumy dlhu podľa § 17 zákona č. 583/2004 Z.z.¹⁹. Preto pri niektorých samosprávach, ktoré dosiahli v roku 2014 nerozpočtované príjmy, mohlo prísť k zdanlivo významnejšiemu poklesu zadĺženia medzi rokmi 2013 a 2014 v porovnaní s prípadom, ak by k úprave metodiky neprišlo.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

Upozornenie: Nie je možné vylúčiť, že niektoré obce (VÚC) svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na podriadené organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty či dodávateľské úvery). Občanom zaujímavým sa o komplexné informácie preto odporúčame vypýtať si údaje o dlhoch dcérskych spoločností priamo od príslušnej obce či VÚC.

5.3. Metodika – dlhová služba

Dlhová služba obce (VÚC) je pre účely projektu počítaná ako (výdavky na splácanie istiny + úrokové splátky) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok). Podľa zákona sa do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

Upozornenie: Je možné, že niektoré obce (VÚC) nesprávne vykazujú aj predčasné jednorazové splatenia dlhov, a tak môže dôjsť k ich premietnutiu do výdavkov na splácanie istiny a následne aj do dlhovej služby. Vypočítanú

---

¹⁹ Zdroj: MF SR (žiadosť inf/581/2015-117).

dlhovú službu preto odporúčame nestotožňovať úplne so zákonnou definíciou.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

5.4. Metodika – záväzky po lehote splatnosti

Údaje o celkovej výške záväzkov obce po lehote splatnosti sú k dispozícii iba za roky 2006 – 2007 a následne až za roky 2012 – 2017. Za roky 2008 – 2011 tieto údaje MF SR nezbieralo, a teda ich nemá k dispozícii²⁰.

Výška záväzkov obce (VÚC) po splatnosti k príjmom je počítaná ako (záväzky po lehote splatnosti) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

5.5. Metodika – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti

Výška záväzkov obce (VÚC) aspoň 60 dní po lehote splatnosti je k dispozícii iba za roky 2010 až 2017 a je počítaná ako (záväzky neuhradené 60 a viac dní po lehote splatnosti) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

5.6. Metodika pre výpočet skóre finančného zdravia

INEKO vytvorilo v záujme zlepšenia možnosti hodnotenia finančnej stability obcí a VÚC vlastnú metodiku, na základe ktorej je možné každej obci či VÚC priradiť skóre, ktoré v sebe sumarizuje najdôležitejšie ukazovatele hospodárenia samosprávy a jeho cieľom je čo najlepšie odzrkadľovať finančné zdravie danej obce alebo VÚC.

V prvom kole sa pre každé mesto, obec či VÚC vypočíta parciálne skóre za každú z piatich hlavných sledovaných oblastí – celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti. Celkové skóre opisujúce finančné zdravie VÚC následne vzniká ako vážený priemer získaných parciálnych skóre za päť uvedených oblastí. Uvedená metodika výpočtu parciálnych skóre a výsledného skóre je zhodná s metodikou použitou na portáli.

---

²⁰ Podľa vyjadrenia MF SR.

Upozornenie: Do 6.10.2017 boli súčasťou celkového skóre základná bilancia a okamžitá likvidita. V uvedenom dátume došlo k úprave metodiky, pri ktorej nahradila základnú bilanciu bilancia bežného účtu a okamžitú likviditu sme vymenili za záväzky po lehote splatnosti. Zároveň došlo k úprave váh jednotlivých parciálnych skóre v rámci celkového skóre. Cieľom tejto zmeny bolo zlepšiť výpovednú hodnotu hodnotenia tak, aby pokiaľ možno čo najlepšie poskytovalo obraz o finančnej kondícii samospráv. Pre úplnosť dodávame, že nová metodika je od 6.10.2017 aplikovaná aj na všetky staršie údaje, ktoré sú zobrazované na portáli.

Ak je celkový dlh VÚC za rok 2017 na úrovni 0 %, je tomuto VÚC pridelené skóre +6. S rastúcim dlhom pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre VÚC, lineárne klesá. Pri dlhu na úrovni 60 % je skóre rovné +3 (stred škály) a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 120 % je pridelené najnižšie možné skóre 0.

Skóre za dlhovú službu sa počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt dlhovej služby za najnovší dostupný rok (2017) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2016, 2015, 2014)²¹, s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy. Ak je takto vypočítaná dlhová služba VÚC za viac rokov na úrovni 0 %, je tomuto VÚC pridelené skóre +6. S rastúcou dlhovou službou pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre VÚC, lineárne klesá. Pri dlhovej službe na úrovni 25 % je skóre rovné +3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 50 % je pridelené skóre 0.

Skóre za bilanciu bežného účtu sa taktiež počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt bilancie bežného účtu za najnovší dostupný rok (2017) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2016, 2015, 2014), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy. V druhom kroku sa pre takúto priemernú hodnotu bilancie bežného účtu vypočíta príslušné skóre v intervale 0 až +6 tak, že ak je priemerná bilancia bežného účtu VÚC za obdobie rokov 2014 až 2017 na úrovni nižšej alebo rovnej ako -10 %, je mu pridelené skóre 0. So zlepšujúcou sa bilanciou bežného účtu pridelené skóre, vzhľadom na klesajúce riziko pre VÚC, lineárne rastie. Pri bilancii na úrovni 5 % je skóre rovné +3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako +20 % je pridelené skóre +6. Inak povedané, ak je bilancia bežného účtu „dlhodobá“ vyššia ako +5 %, VÚC získava skóre v hornej polovici škály medzi +3 a +6 (podľa dosiahnutého výsledku). V opačnom prípade je pridelené skóre v spodnej polovici škály (medzi 0 a +3).

---

²¹ Zahnutie viacerých rokov do výpočtu napomáha eliminovať riziko, že by niektoré obce/VÚC dosiahli horší výsledok napr. v dôsledku prípadného zarátania predčasného jednorazového splatenia dlhu počas roku 2017.

V prípade záväzkov po lehote splatnosti sa počíta najprv skóre za jednotlivé roky, a to tak, že ak je výška záväzkov VÚC po lehote splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tomuto VÚC za daný rok pridelené skóre +6. Ak sú tieto záväzky na úrovni 15 %, skóre je rovné +3 a ak sú nad 30 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, VÚC prideliťme za daný rok skóre 0. Následne, skóre za záväzky po lehote splatnosti sa za celé obdobie počíta ako vážený priemer skóre indikátora záväzky po lehote splatnosti za najnovší dostupný rok (2017) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2016, 2015, 2014), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy.

Pri záväzkoch aspoň 60 dní po splatnosti je postup totožný okrem jediného rozdielu, ktorým je prideliťovanie skóre za jednotlivé roky podľa dosiahnutej hodnoty záväzkov. Konkrétne, ak je výška záväzkov VÚC aspoň 60 dní po splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tomuto VÚC za daný rok pridelené skóre +6. Ak výška týchto záväzkov v pomere k príjmom predstavuje hodnotu medzi 0 % a 3 %, pridelené je skóre medzi +3 a 0 (lineárne), pričom ak je hodnota záväzkov na úrovni rovnej alebo vyššej ako 3 %, skóre je 0.

Napokon, výsledné celkové skóre opisujúce finančné zdravie VÚC vzniká ako vážený priemer získaných 5 parciálnych skóre s použitím váh 30 %, 10 %, 30 %, 15 % a 15 % (postupne pre celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti).

Na základe vytvorenej metodiky môžu VÚC dosahovať skóre na intervale 0 až +6, kde hodnoty nad +3 naznačujú, že VÚC je prevažne zdravý, pričom jeho finančnú stabilitu opisuje práve dosiahnuté skóre (čím vyššie skóre, tým lepší výsledok pre VÚC). Naopak, ak je skóre v spodnej polovici škály medzi 0 a +3, VÚC má problém s finančnou stabilitou a pravdepodobne aj s plnením zákonných kritérií.

Analýzu vypracoval:

Matej Tunega

Analytik INEKO

Tel: 02 / 5341 1020